

**Asia C-530/23 [Baralo]<sup>i</sup>****Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen  
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

17.8.2023

**Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:**

Sąd Rejonowy we Włocławku (Puola)

**Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:**

17.8.2023

**Rikosoikeudellisen menettelyn vastaaja:**

KP

**Pääasian kohde**

Rikosoikeudellinen menettely, jossa vastaajana on psykiatrisessa hoidossa oleva henkilö, jota epäillään huumausaineiden hallussapidosta ja ajoneuvon kuljettamisesta tällaisten aineiden vaikutuksen alaisena.

**Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta**

Unionin oikeuden tulkinta sellaisten menettelytakeiden osalta, jotka koskevat haavoittuvassa asemassa olevan henkilön oikeutta asianajajaan – Kansallisen lainsäädännön yhteensopivuus unionin oikeuden kanssa – Oikeus tai velvollisuus jättää soveltamatta kansallisen lainsäädännön säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa direktiivien kanssa – Direktiivin suora sovellettavuus – Oikeus tai velvollisuus jättää rikosoikeudellisessa menettelyssä huomiotta todisteet, jotka on saatu direktiivien säännösten vastaisesti – Tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät syyttäjän velvollisuudet – Sellaisten säännösten yhdenmukaisuus unionin oikeuden kanssa, jotka oikeuttavat oikeusministerin antamaan syyttäjille sitovia määräyksiä – Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artikla

<sup>i</sup> Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

## Ennakkoratkaisukysymykset

1. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa sekä 4 artiklan 5 kohtaa ja 9 artiklaa, luettuna yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 18, 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, luettuna yhdessä oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 2 kohdan a ja c alakohdan sekä 3 artiklan 3 kohdan a alakohdan kanssa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen (2013/C 378/02) 6, 7, 11 ja 13 kohdan sisällön mukaisesti, tulkittava siten, että niissä otetaan käyttöön suoraan vaikuttava ja ehdoton sääntö, jonka mukaan haavoittuvassa asemassa olevan henkilön kuulustelua ilman oikeudellisen avustajan läsnäoloa ei voida hyväksyä tilanteessa, jossa on olemassa objektiivisiin tosiseikkoihin perustuvat edellytykset oikeusavun antamiselle, kun samalla esitutkintaviranomainen jättää antamatta viran puolesta (myös hätäluonteista tai ensivaiheen) oikeusapua ilman aiheetonta viivästystä ja ennen kuin poliisi, toinen lainvalvontaviranomainen tai oikeusviranomainen kuulustelee kyseistä henkilöä [haavoittuvassa asemassa olevaa henkilöä in concreto] tai ennen yksittäisten tutkintatoimien tai todisteiden keräämistöimien toteuttamista[?]

2. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 18, 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, luettuna yhdessä oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/1919 1 artiklan 2 kohdan kanssa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 6, 7, 11 ja 13 kohdan sisällön mukaisesti, siitä huolimatta, että on olemassa tosiseikkoihin perustuvat edellytykset haavoittuvuuden tunnistamiselle ilman viivästystä, tulkittava siten, että mahdollisen haavoittuvuuden havaitsemisen ja tunnustamisen laiminlyönti ja se, ettei arviointia henkilön mahdollisesta haavoittuvuudesta voida riitauttaa eikä hänelle ilman aiheetonta viivästystä anneta oikeudellista avustajaa viran puolesta, ei ole missään tapauksessa sallittua silloin, kun epäillään sellaista rikosta, josta voi seurata

vankeusrangaistus, ja että olosuhteet, joiden vuoksi haavoittuvuuden tunnistaminen ja oikeudellisen avustajan antaminen viran puolesta on laiminlyöty, on nimenomaisesti mainittava lähtökohtaisesti valituskelpoisessa päätöksessä, jonka nojalla kuulustelu suoritetaan ilman oikeudellista avustajaa[?]

3. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 18, 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, luettuna yhdessä oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/1919 1 artiklan 2 kohdan kanssa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 3 jakson 7 kohdan sisällön mukaisesti, tulkittava siten, että jos jäsenvaltio laiminlyö haavoittuvuusolettaman käyttöönoton rikosoikeudellisissa menettelyissä, tätä on tulkittava niin, että se estää epäiltyä käyttämästä niitä takuita, jotka annetaan oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/1919 9 artiklassa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 11 kohdan sisällön mukaisesti, ja näin ollen oikeusviranomaiset ovat tällaisessa tilanteessa velvollisia soveltamaan direktiivin säännöksiä suoraan[?]

4. Jos vähintään yhteen 1, 2 ja 3 kohdan kysymyksistä vastataan myöntävästi: onko molempien direktiivien edellä mainittuja säännöksiä tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisille säännöksille kuin

a) rikosprosessilain (Kodeks postępowania karnego) 301 §:n toinen virke, jonka mukaan epäiltyä kuulustellaan nimetyn oikeudellisen avustajan läsnä ollessa ainoastaan epäillyn pyynnöstä, eikä avustajan saapumatta jääminen epäillyn kuulusteluun estä kuulustelua

b) rikosprosessilain 79 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, joiden mukaan rikosoikeudellisessa menettelyssä syytetyllä (epäillyllä) on oltava oikeudellinen avustaja, jos on perusteltua epäillä, että häneltä puuttui teon aikana kyky ymmärtää kyseisen teon merkitys tai säädellä käyttäytymistään tai jos tämä kyky oli olennaisesti heikentynyt, ja jos on perusteltua epäillä, ettei hän mielenterveydellisen tilansa vuoksi kykene osallistumaan menettelyyn tai puolustautumaan itsenäisesti ja kohtuullisella tavalla[?]

5. Onko oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 2 kohdan a alakohtaa, luettuna yhdessä saman direktiivin 3 artiklan 3 kohdan b alakohdan kanssa, sekä unionin oikeuden ensisijaisuuden ja direktiivin välittömän oikeusvaikutuksen periaatetta tulkittava siten, että ne [velvoittavat] esitutkintaviranomaiset, tuomioistuimet ja muut valtion viranomaiset jättämään soveltamatta neljännessä kysymyksessä mainitun kaltaisia direktiivin vastaisia kansallisia säännöksiä ja näin ollen – täytäntöönpanolle asetetun määräajan päätyttyä – korvaamaan kansalliset säännökset edellä mainituilla suoraan sovellettavilla direktiivin säännöksillä[?]

6. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa, luettuna yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, tulkittava siten, että jos ei ole tehty oikeusavun viran puolesta antamista koskevaa päätöstä tai on laiminlyöty oikeusavun antamista viran puolesta henkilölle, joka on haavoittuvassa asemassa tai jota koskee haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 3 jakson 7 kohdassa tarkoitettu haavoittuvuusolettama, ja kun poliisi tai muu lainvalvontaviranomainen on seuraavaksi suorittanut tutkintatoimia, joihin tämä henkilö on osallistunut, mukaan lukien toimia, joita ei voida toistaa tuomioistuimessa, kansallisella tuomioistuimella, jossa rikosoikeudellinen menettely on vireillä, sekä kaikilla muilla rikosoikeudelliseen menettelyyn osallistuvilla lainkäyttöviranomaisilla (eli esitutkintaviranomaisilla) on velvollisuus **jättää soveltamatta** neljännessä kysymyksessä mainitun kaltaisia **direktiivin vastaisia kansallisia säännöksiä** ja näin ollen – täytäntöönpanolle asetetun määräajan päätyttyä – korvata kansalliset säännökset edellä mainituilla suoraan sovellettavilla direktiivin säännöksillä[,] vaikka tämä henkilö on sen jälkeen, kun tutkintatoimet on saatettu päätökseen ja yleinen syyttäjä on toimittanut haastehakemuksen tuomioistuimeen, nimennyt itse valitsemansa oikeudellisen avustajan[?]

7. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, luettuna yhdessä oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston

direktiivin (EU) 2016/1919 1 artiklan 2 kohdan kanssa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 6, 7, 11 ja 13 kohdassa, tulkittava siten, että **jäsenvaltion on varmistettava, että epäillyn haavoittuvuus havaitaan ja tunnustetaan viipymättä ja että epäillyille ja syytetyille, joita koskee haavoittuvuusolettama tai jotka ovat haavoittuvassa asemassa, annetaan rikosoikeudellisessa menettelyssä viran puolesta oikeusapua, joka on luonteeltaan pakollista myös tilanteessa, jossa toimivaltainen viranomaisen on jättänyt pyytämättä riippumatonta asiantuntijaa selvittämään, kuinka haavoittuvassa asemassa henkilö on, mitkä ovat hänen tarpeensa ja ovatko kaikki jo toteutetut tai suunnitellut henkilöä koskevat toimenpiteet asianmukaisia, kunnes riippumaton asiantuntija on tehnyt asianmukaisen arvioinnin[?]**

8. Jos 7 kohdan kysymykseen vastataan myöntävästi: onko mainittuja direktiivin ja komission suosituksen säännöksiä tulkittava siten, että **ne ovat esteenä sellaisille kansallisille säännöksille kuin rikosprosessilain 79 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta**, joiden mukaan rikosoikeudellisessa menettelyssä syytetyllä on oltava oikeudellinen avustaja **vain**, jos on perusteltua epäillä, että häneltä puuttui teon aikana kyky ymmärtää kyseisen teon merkitys tai säädellä käyttäytymistään tai jos tämä kyky oli olennaisesti heikentynyt, ja jos on perusteltua epäillä, ettei hän mielenterveydellisen tilansa vuoksi kykene osallistumaan menettelyyn tai puolustautumaan itsenäisesti ja kohtuullisella tavalla[?]

9. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, luettuna yhdessä oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 1 artiklan 2 kohdan kanssa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 6, 7, 11 ja 13 kohdassa, sekä haavoittuvuusolettaman periaatetta tulkittava siten, että **toimivaltaisten viranomaisten (syyttäväviranomaisen, poliisin) on viimeistään ennen poliisin tai muun toimivaltaisen viranomaisen toimittamaa ensimmäistä kuulustelua viipymättä suoritettava toimenpiteitä epäillyn mahdollisen haavoittuvuuden havaitsemiseksi ja tunnustamiseksi rikosoikeudellisessa menettelyssä sekä varmistettava, että hänelle annetaan oikeusapua tai hätäluonteista (ensivaiheen) oikeusapua, ja lykättävä kuulustelua siihen asti, kunnes**

**epäillylle annetaan oikeusapua viran puolesta tai hätäluonteista (ensivaiheen) oikeusapua[?]**

10. Jos 9 kohdan kysymykseen vastataan myöntävästi: onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 19, 24 ja 27 perustelukappaleen kanssa, luettuna yhdessä oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 1 artiklan 2 kohdan kanssa, sellaisena kuin se on tulkittuna haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 6, 7, 11 ja 13 kohdassa, tulkittava siten, että siinä veloitetaan jäsenvaltiot selvästi esittämään kansallisessa lainsäädännössään perusteet ja kriteerit, joiden nojalla voidaan poiketa siitä, että rikosoikeudellisissa menettelyissä toteutetaan viipymättä epäillyn mahdollisen haavoittuvuuden havaitseminen ja tunnustaminen ja hänelle annetaan oikeusapua tai hätäluonteista (ensivaiheen) oikeusapua, ja tällaisten poikkeusten olisi oltava oikeasuhteisia ja ajallisesti rajoitettuja eivätkä ne saisi vaarantaa menettelyn yleistä oikeudenmukaisuutta, minkä lisäksi niistä olisi annettava väliaikaisen poikkeuksen sallimista koskeva menettelyllinen päätös, joka lähtökohtaisesti antaisi asianosaiselle oikeuden vaatia kyseisen päätöksen saattamista tuomioistuimen arvioitavaksi[?]

11. Onko SEU 19 artiklan 1 kohdan toista kappaletta ja perusoikeuskirjan 47 artiklaa, luettuna yhdessä oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja 3 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan kanssa, luettuna yhdessä oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/1919 1 artiklan 2 kohdan ja johdanto-osan 27 perustelukappaleen kanssa sekä yhdessä saman direktiivin 8 artiklan kanssa, tulkittava siten, että jos menettelyyn osallistuva viranomais on jättänyt antamatta oikeusapua eikä ole esittänyt syitä sille, että on jätetty tekemättä päätös oikeusavun antamisesta viran puolesta henkilölle, jota koskee (haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 7 ja 11 kohdassa tarkoitettu) haavoittuvuusosoittama tai joka on haavoittuvassa asemassa, tällaisella henkilöllä on oikeus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon, jollaisena on pidettävä

rikosprosessilain 344 a §:ssä tarkoitettua kansallista prosessioikeudellista instituutiota, joka määrää palauttamaan asian syyttäjälle, jotta

a) esitutkintaviranomainen voi toteuttaa rikosoikeudellisessa menettelyssä toimenpiteitä epäillyn haavoittuvuuden havaitsemiseksi ja tunnustamiseksi

b) epäilty voi neuvotella oikeudellisen avustajan kanssa ennen kuulustelun aloittamista

c) epäiltyä voidaan kuulustella oikeudellisen avustajan läsnä ollessa ja kuulustelu voidaan tallentaa audiovisuaalisesti

d) oikeudellinen avustaja voi tutustua menettelyasiakirjoihin ja haavoittuvassa asemassa oleva henkilö ja hänelle viran puolesta annettu tai epäillyn itsensä nimeämä asianajaja voivat esittää mahdollista todistusaineistoa[?]

12. Onko Euroopan unionin perusoikeuskirjan 4 artiklaa yhdessä SEU 6 artiklan 1 kohdan ja 2 artiklan kanssa, luettuna yhdessä SEU 6 artiklan 3 kohdan ja Roomassa 4.11.1950 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna pöytäkirjoilla 3, 5 ja 8 sekä täydennettynä pöytäkirjalla 2, 3 artiklan kanssa, sekä haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 7 kohdassa tarkoitettua haavoittuvuusolehtamaa tulkittava siten, että poliisin tai muun tutkintatoimien toteuttamiseen valtuutetun henkilön suorittama epäillyn kuulustelu, joka tapahtuu psykiatrisessa sairaalassa, ottamatta huomioon epävarmuustilaa ja erityisen rajoitetun sananvapauden ja henkisen puolustuskyvyttömyyden olosuhteissa sekä ilman asianajajaa, on epäinhimillistä kohtelua, joka aiheuttaa siten tällaisen kuulustelun pätemättömyyden, koska kyseisellä menettelytoimella rikotaan unionin perusoikeuksia[?]

13. Jos 12 kohdan kysymykseen vastataan myöntävästi: onko säännöksiä, joihin 12 kysymyksessä viitataan, tulkittava siten, että kansallisella tuomioistuimella, jossa on vireillä rikosoikeudellinen menettely, joka kuuluu oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919, luettuna yhdessä haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen 7 kohdan kanssa, soveltamisalaan ja oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU soveltamisalaan, sekä kaikilla muilla rikosoikeudelliseen menettelyyn osallistuvilla menettelytoimia toteuttavilla viranomaisilla on oikeus

(tai velvollisuus) **jättää soveltamatta direktiivin vastaisia kansallisia säännöksiä**, erityisesti rikosprosessilain 168 a §:ä, ja näin ollen – täytäntöönpanolle asetetun määräajan päätyttyä – korvata kansalliset säännökset edellä mainituilla suoraan sovellettavilla direktiivin säännöksillä, vaikka tällainen henkilö on sen jälkeen, kun tutkintatoimet on saatettu päätökseen ja yleinen syyttäjä on toimittanut haastehakemuksen tuomioistuimeen, nimennyt itse valitsemansa oikeudellisen avustajan[?]

14. Onko oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (EU) 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 4 artiklan 5 kohtaa sekä 9 artiklaa, luettuna yhdessä saman direktiivin johdanto-osan 19, 24, ja 27 perustelukappaleen kanssa, yhdessä oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 2 kohdan a, b ja c alakohtaan sekä 3 artiklan 3 kohdan b alakohtaan kanssa, luettuna yhdessä SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen kappaleen kanssa, sekä Euroopan unionin oikeuden tehokkuusperiaatetta tulkittava siten, että syyttäjä on rikosasian esitutkintavaiheessa velvoitettu toimimaan kunnioittaen täysimääräisesti direktiiveissä 2016/1919 esitettyjä vaatimuksia, joilla on välitön vaikutus, ja siten varmistamaan, että mainittujen direktiivien nojalla suojattu epäilty tai syytetty saa menettelyssä tehokasta oikeussuojaa mistä hyvänsä seuraavasta ajankohdasta alkaen, sen mukaan mikä niistä on aikaisin:

- a) ennen kuin poliisi tai muu tutkinta- tai oikeusviranomainen kuulustelee häntä
- b) tutkinta- tai muiden toimivaltaisten viranomaisten suorittaessa tutkintatoimia tai muita todisteiden keräämistöitä 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU 3 artiklan 3 kohdan c alakohtaan mukaisesti
- c) ilman aiheutonta viivästystä vapaudenmenetyksen (mikä tarkoittaa myös oleskelua psykiatrisessa sairaalassa) jälkeen, ja syyttäjän on tarvittaessa jätettävä huomioimatta mahdolliset ylemmänasteisten syyttäjien määräykset, jos hän on vakuuttunut siitä, että niiden noudattaminen heikentäisi sellaisen epäillyn tehokasta suojaa, jota koskee haavoittuvuusolettama, mukaan lukien hänen oikeuttaan oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin tai muuta oikeutta, josta säädetään direktiivissä 2016/1919 yhdessä direktiivin 2013/48/EU kanssa[?]

15. Jos 14 kohdan kysymykseen vastataan myöntävästi: onko SEU 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa, jossa määritellään tehokkaan oikeussuojan periaate, luettuna yhdessä SEU 2 artiklan kanssa, erityisesti yhdessä oikeusvaltioperiaatteen kanssa, sellaisena kuin sitä on tulkittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä



(ks. tuomio 27.5.2019, C-508/18), ja SEU 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettua oikeuslaitoksen riippumattomuuden periaatetta, sellaisena kuin sitä on tulkittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä (ks. tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117), tulkittava siten, että **nämä periaatteet ovat sen mahdollisuuden takia, että valtakunnansyyttäjä tai ylemmänasteiset syyttäjät voivat antaa alemmanasteisille syyttäjille sitovia määräyksiä, jotka velvoittavat heitä olemaan soveltamatta suoraan sovellettavia unionin oikeussääntöjä tai vaikeuttavat näiden sääntöjen soveltamista, esteenä sellaiselle kansalliselle lainsäädännölle, josta ilmenee, että syyttäjälaitos on riippuvainen toimeenpanoelimestä eli oikeusministeristä, ja esteenä sellaiselle kansalliselle sääntelylle, joka rajoittaa syyttäjälaitoksen riippumattomuutta unionin oikeuden soveltamisalalla, erityisesti**

syyttäjälaitoksesta 28.1.2016 annetun lain (Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 roku – Prawo o prokuraturze) 1 §:n 2 momentille, 3 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdalle ja 7 §:n 1–6 ja 8 momentille sekä 13 §:n 1 ja 2 momentille, joiden sisällöstä ilmenee, että oikeusministeri, joka on samalla valtakunnansyyttäjä ja syyttäjälaitoksen korkein viranhaltija, voi antaa alemmanasteisia syyttäjiä sitovia määräyksiä myös unionin oikeuden suoran soveltamisen rajoittamiseksi tai vaikeuttamiseksi[?]

### **Kansainväliset oikeussäännöt, joihin viitataan**

Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 3 artikla ja 6 artiklan 3 kohdan b ja c alakohta

### **Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan**

1. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2, 6 ja 9 artikla ja 19 artiklan 1 kohta
2. Euroopan Unionin perusoikeuskirjan 4 ja 47 artikla
3. Oikeusavusta rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyille ja syytetyille henkilöille ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä etsityille henkilöille 26.10.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/1919 (EUVL 2016, L 297, s. 1; jäljempänä direktiivi 2016/1919) johdanto-osan 18, 19, 24 ja 27 perustelukappale, 2 artiklan 1 kohdan b ja c alakohta sekä 2 kohta, 4 artiklan 5 kohta, 8 ja 9 artikla
4. Haavoittuvassa asemassa olevia rikoksesta epäiltyjä ja syytettyjä koskevista menettelytakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä 27.11.2013 annetun komission suosituksen (EUVL 2013, C 378, s. 8; jäljempänä komission suositus) johdanto-osan 1, 6, 7, 11 ja 13 perustelukappale sekä 4, 7, 11 ja 13 kohta

5. Oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU (EUVL 2013, L 294, s. 1; jäljempänä direktiivi 2013/48) johdanto-osan 50 ja 51 perustelukappale sekä 3 artikla

### **Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan**

1. Puolan perustuslain (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej) 7 ja 9 § ja 42 §:n 2 momentti
2. 6.6.1997 annetun rikoslain (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks karny, jäljempänä rikoslaki) 1 §:n 1 momentti ja 31 momentin 1 ja 2 kohta
3. Rikosprosessista 6.6.1997 annetun lain (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks postępowania karnego, jäljempänä rikosprosessilaki) 6, 7, 16 ja 71 §, 79 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohta, 79 §:n 3 momentti, 81 §:n 1 momentti, 81 a §:n 2 ja 3 momentti, 137 §, 147 §:n 1, 2, ja 2 b momentti, 168 a §, 171 §:n 1, 5 ja 7 momentti, 175 §:n 1 momentti, 245 §:n 1 momentti, 298 §:n 1 momentti, 300 §:n 1 ja 4 momentti, 301 §, 313 §:n 1 momentti, 321 §, 326 §:n 1 ja 2 momentti, 344 a §:n 1 ja 2 momentti, 437 §:n 1 ja 2 momentti, 463 §:n 1 momentti
4. Yleisten tuomioistuinten järjestämisestä 27.7.2001 annetun lain (Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych; Dz. U. 2001, nro 98, järjestysnumero 1070 muutoksineen) 9, 9 a ja 53 c §
5. Syyttäjälaitoksesta 28.1.2016 annetun lain (Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze; Dz. U. 2016, järjestysnumero 176 muutoksineen; jäljempänä syyttäjälaitoksesta annettu laki) 1, 3, 7, 13 ja 106 §

### **Strasbourgissa sijaitsevan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö**

1. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.10.2008, Salduz v. Turkki (CE:ECHR:2008:1127JUD003639102, 50, 51, 54, 55, 60, 62 ja 72 kohta)
2. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 31.3.2009, Płonka v. Puola (CE:ECHR:2009:0331JUD002031002, 34, 35, 41 ja 42 kohta)
3. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.9.2016, Ibrahim ym. v. Yhdistynyt kuningaskunta (CE:ECHR:2016:0913JUD005054108, 249, 253–255, 257, 258, 261 ja 271–274 kohta)

4. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 9.10.2018, *Beuze v. Belgia* (CE:ECHR:2018:1109JUD007140910)

### **Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä**

- 1 Rikosoikeudellinen menettely ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa on pantu vireille K.P:tä vastaan, jota syytetään
  - a) siitä, että 22.7.2022 hänellä oli huumausaineiden väärinkäytön torjunnasta annetun lain vastaisesti hallussaan 8,50 grammaa marihuanaa, joka on huumausaine, ja 33,83 grammaa amfetamiinia, joka on psykotrooppinen aine, eli huumausaineiden väärinkäytön torjunnasta 29.7.2005 annetun lain 62 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta
  - b) siitä, että hän oli 21.7.2022 noin kello 23.55 kuljettanut henkilöautoa alkoholin kaltaisen aineen vaikutuksen alaisena, kun hänen veressään oli ollut 156,2 ng/ml amfetamiinia, eli rikoslain 178 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.
- 2 K.P:n ottivat kello 00.05 kiinni poliisit, jotka olivat hieman aiemmin, vielä ennen keskiyötä, kiinnostuneet hänen kuljettamansa ajoneuvon teknisestä kunnosta, mutta puhuttuaan K.P:n kanssa ajaneet pois. Hetkeä ennen kiinniottoa K.P. oli ollut ajoneuvon ulkopuolella, hän oli hermostunut ja puhui sekavasti. Poliisien pyynnöstä hän luovutti heille hallussaan olleet muovipussit, joissa oli valkoista jauhetta ja vihreää kuivattua ainetta. Kiinnioton jälkeen hänet vietiin sairaalaan, jossa hänelle tehtiin verikoe huumausainetestiä varten.
- 3 Aamulla 22.7.2022 K.P:n taloon tehtiin kotietsintä, jossa hän ei ollut läsnä. Menettelyn myöhemmässä vaiheessa arvioitiin ilman hänen läsnäoloaan myös kameravalvontamateriaaleja niiltä kaduilta, joilla hän oli mahdollisesti ajanut autolla.
- 4 Testauksessa K.P:n luovuttamat aineet osoittautuivat marihuanaksi ja amfetamiiniksi. Hänelle ilmoitettiin 22.7.2022 kello 12.15, että häntä epäillään huumausaineiden väärinkäytön torjunnasta annetun lain 62 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta.
- 5 K.P:lle kerrottiin oikeudesta käyttää hänen itse nimeämäänsä oikeudellista avustajaa sekä mahdollisuudesta käyttää viran puolesta määrättävää oikeudellista avustajaa taloudellisen tilanteen vuoksi. Hänelle ilmoitettiin myös oikeudesta antaa lausumia sekä oikeudesta kieltäytyä antamasta lausumia ja vastaamasta kysymyksiin. Kuulustelupöytäkirjassa ei ole mainintaa parhaillaan esiintyvistä tai aiemmista mielentoimintojen häiriöistä.
- 6 K.P. ei myöntänyt syyllistyneensä väitettyyn rikokseen. Hän kieltäytyi antamasta lausumia, allekirjoittamasta pöytäkirjaa ja tutustumasta lopulliseen asiakirja-aineistoon tutkinnan päätyttyä. Kuulustelusta ei tehty audiovisuaalista tallennetta.

Kuulustelu suoritettiin ilman oikeudellisen avustajan läsnäoloa. Menettelystä vastaava viranomainen ei pyytänyt tuomioistuinta nimeämään oikeudellista avustajaa viran puolesta. K.P. vapautettiin 22.7.2022 kello 12.31.

- 7 Otetussa verikokeessa todettiin sellainen amfetamiinipitoisuus (156,2 ng/ml), jonka asiantuntija luokitteli tilaksi ”vaikutukseltaan alkoholia muistuttavan aineen vaikutuksen alaisena”.
- 8 Elokuussa 2022 poliisi antoi päätöksen syytteen täydentämisestä rikoslain 178 a §:n 1 momentissa tarkoitetulla teolla, mistä ei kuitenkaan heti ilmoitettu K.P:lle. Haastateltu psykiatrian erikoislääkäri todisti, että K.P. ei kykene osallistumaan menettelytoimiin mielenterveysongelmiensa pahentumisen vuoksi.
- 9 Syyttäjäviranomaisen hankkimista potilasasiakirjoista ilmenee, että K.P. on vuodesta 2021 alkaen ollut useaan otteeseen, mukaan lukien 22.7.2022 ja 8.8.–30.9.2022, hoidettavana psykiatrisissa sairaaloissa psyykkisten ja psykoottisten häiriöiden vuoksi.
- 10 K.P:lle ilmoitettiin syytteen täydentämistä koskevasta määräyksestä 14.10., jolloin häntä kuulusteltiin ilman oikeudellisen avustajan läsnäoloa psykiatrisessa sairaalassa. Häntä ohjeistettiin samoista oikeuksista kuin ensimmäisessä kuulustelussa. Kuulustelua ei tallennettu audiovisuaalisesti. K.P. ei myöntänyt väitettyjä tekoja ja kieltäytyi antamasta lausumia mutta vaati saada tutustua lopulliseen asiakirja-aineistoon tutkinnan päätyttyä sekä syytteiden kirjallisiin perusteluihin. Nämä perustelut annettiin tiedoksi hänen äidilleen 27.10.2022.
- 11 K.P. lähti psykiatrisesta sairaalasta 20.10.2022. Asiantuntija antoi lausunnon K.P:n kiinnioton aikana luovuttamista aineista 23.11.2022.
- 12 K.P. saapui 2.12.2022 poliisiasemalle tutustuakseen asiakirja-aineistoon mutta jätti tämän tekemättä. Hänellä ei ollut tuolloin nimettyä eikä viran puolesta määrättyä oikeudellista avustajaa. K.P. ei esittänyt todistusaineistoa.
- 13 Poliisin laatima ja syyttäjän vahvistama syytekirjelmä K.P:tä vastaan saapui Sąd Rejonowy we Włocławkuun (Włocławekin piirioikeus, Puola) 15.12. K.P. jätti 17.1.2023 oikeudenkäyntivaltuutuksen eräälle asianajajalle.
- 14 Tuomioistuin palautti asian 28.2.2023 antamallaan määräyksellä Prokuratura Rejonowa we Włocławkuun (Włocławekin piirisyyttäjänvirasto, Puola) syyttäjälle rikosprosessilain 344 a §:n 1 momentin nojalla, jotta tutkintaa voitaisiin täydentää kuulustelemalla K.P:tä oikeudellisen avustajan läsnä ollessa ja hankkimalla psykiatreilta asiantuntijalausuntoja K.P:n mielenterveydellisestä tilasta tekojen ja menettelyn aikana.
- 15 Syyttäjä teki 3.3.2023 tästä määräyksestä valituksen, jossa hän väitti, ettei todistusaineistoa tarvinnut täydentää eikä saatujen potilasasiakirjojen perusteella ollut tarpeen, että asiantuntijat tutkivat K.P:n hänen mielenterveydellisen tilansa määrittämiseksi.

- 16 Sąd Okręgowy we Wrocławku (Wrocławekin alueellinen tuomioistuin, Puola) kumosi 28.2.2023 annetun määräyksen 29.3.2023 ja palautti asian Sąd Rejonowy we Wrocławkun käsiteltäväksi.
- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kiinnittää huomiota siihen, että Wrocławekin piirisyyttäjän (Prokurator Rejonowy we Wrocławku), joka on yleisenä syyttäjänä asianosainen K.P:tä koskevassa menettelyssä, esimies on samanaikaisesti oikeusministerinä toimiva valtakunnansyyttäjä, joka johtaa henkilökohtaisesti tai alaistensa välityksellä syyttäjälaitoksen toimintaa antamalla määräyksiä, ohjeita ja suosituksia.

### **Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista**

#### *1, 2, 3, 5, 6, 7, 9 ja 10 kysymys*

- 18 Pääasia koskee epäiltyä/syytettyä, jota on aiemmin hoidettu psykiatrian osastoilla useissa sairaaloissa. Esitutkintavaiheessa – ensimmäisestä kuulustelusta aina syytteen nostamiseen asti – hänelle ei ole annettu mahdollisuutta käyttää oikeudellista avustajaa. Hänen tarpeitaan henkilönä, jota koskee haavoittuvuusolehtama tai joka on haavoittuvassa asemassa, ei tunnistettu eikä hänelle annettu mahdollisuutta riitauttaa tätä koskevaa arviota. Häntä on myös kuulusteltu hänen ollessaan psykiatrisen sairaalan osastolla. Kuulustelutoimenpiteitä ei ole tallennettu audiovisuaalisesti. Epäillyn mielenterveydellistä tilaa koskeva asiantuntijalausunto on jätetty hankkimatta eli ei ole näytetty toteen, kykenikö hän teon aikana tunnistamaan teon merkityksen tai säätelemään käyttäytymistään ja pystyykö hän ylipäättään osallistumaan menettelyyn ja puolustautumaan itsenäisesti ja kohtuulliseksi katsotulla tavalla.
- 19 Epäillyltä on siten evätty hänelle direktiivien 2016/1919 ja 2013/48 nojalla kuuluva vähimmäissuoja, kun näitä direktiivejä ei ole pantu asianmukaisesti ja kattavasti täytäntöön Puolan oikeusjärjestyksessä.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kiinnittää huomiota siihen, että kun on kyse haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä (jollaisina on epäilemättä pidettävä henkilöitä, joilla on ennestään diagnosoituja mielenterveyshäiriöitä), direktiivillä 2016/1919 vahvistetaan direktiivin 2013/48 säännöksissä annettuja takeita. Tämä merkitsee, että näiden henkilöiden tapauksessa esitutkintaviranomaisten on tunnistettava ja asianmukaisesti arvioitava epäillyn haavoittuvuus direktiivin 2016/1919 vaatimusten mukaisesti sekä varmistettava, että tällaisilla henkilöillä on direktiivin 2013/48 säännösten mukainen oikeus käyttää oikeudellista avustajaa sellaisena ajankohtana ja sellaisella tavalla, että he voivat käytännössä ja tehokkaasti käyttää puolustautumisoikeuksiaan ennen poliisin tai muiden lainvalvonta- tai oikeusviranomaisten suorittamaa kuulustelua ja tutkinta- tai muiden toimivaltaisten viranomaisten suorittaessa tutkintatoimia tai muita todisteiden keräämistoimia.

- 21 Kansallisen rikosprosessilain säännöksissä ei määritellä, milloin ja miten epäillyn tarpeiden selvittäminen (myös alustava arviointi) olisi tehtävä, eikä niissä a priori oteta käyttöön epäillylle annettavan ensivaiheen (hätäluonteisen) oikeusavun mekanismeja. Rikosprosessilain 79 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdan nojalla rikosoikeudellisessa menettelyssä syytetyllä on oltava oikeudellinen avustaja, jos on perusteltua epäillä, että häneltä puuttui teon aikana kyky ymmärtää kyseisen teon merkitys tai säädellä käyttäytymistään tai jos tämä kyky oli olennaisesti heikentynyt (3 kohta), ja jos on perusteltua epäillä, ettei hän mielenterveydellisen tilansa vuoksi kykene osallistumaan menettelyyn tai puolustautumaan itsenäisesti ja kohtuulliseksi katsotulla tavalla (4 kohta). Tästä huolimatta oikeudellisen avustajan pakollista osallistumista mainituissa tilanteissa ei ole lainkaan tuettu siten, että kansallisissa menettelyoikeudellisissa säännöksissä olisi säädetty esitutkinnasta vastaavan viranomaisen velvollisuudesta tunnistaa ja arvioida tällainen tilanne ilman viivytystä, vaan rikosprosessilain 79 §:n 3 momentin mukaan tapauksissa, joita tarkoitetaan saman lain 79 §:n 1 momentin 3 ja 4 kohdassa, oikeudellisen avustajan osallistuminen on lähtökohtaisesti pakollista vasta oikeudenkäyntivaiheessa.
- 22 Tästä huolimatta tunnistamistoimenpiteiden toteuttaminen ja edes hätäluonteisen oikeusavun antaminen epäillylle, erityisesti ennen esitutkintavaiheen ensimmäistä kuulustelua, on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan vaatimus, joka asetetaan direktiiveissä 2016/1919 ja 2013/48. Tätä vaatimusta ei kuitenkaan ole saatettu osaksi Puolan oikeusjärjestystä. Edellä mainittujen direktiivien välittömän oikeusvaikutuksen tunnustaminen tältä osin mahdollistaisi sen, että epäillyn tilanne voitaisiin tunnistaa, hänelle voitaisiin antaa ainakin hätäluonteista oikeusapua ennen ensimmäistä kuulustelua ja hän voisi täysimääräisesti käyttää hänelle epäiltynä kuuluvia oikeuksia. Kuulusteltavan haavoittuvuus ja alttius mahdolliselle painostukselle on nimittäin suurimmillaan juuri ensimmäisessä kuulustelussa.
- 23 Puolan rikoslainsäädännössä ei myöskään säädetä direktiivin 2016/1919 ja komission suosituksen soveltamisalaan kuuluvan henkilön kuulustelun tallentamisesta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tietoinen siitä, että suositukset eivät ole sitovia säädöksiä (soft law), mutta niillä on silti täydentävä ja selventävä tehtävä kahden mainitun direktiivin säännösten suhteen. Kansallisten tuomioistuinten on nimittäin otettava unionin viranomaisten antamat suositukset huomioon silloin, kun nämä suositukset selventävät muiden kansallisten tai unionin säännösten tulkintaa. Audiovisuaalista tallentamista koskevalla suosituksella on tarkoitus vahvistaa epäillyn menettelytakeita mahdollistamalla muun muassa sen tutkiminen, ovatko tutkintaviranomaiset ilman aiheetonta viivytystä arvioineet perusteita (edes hätäluonteisen) oikeusavun antamiselle. Tällaisen alustavan arvioinnin tulisi näkyä myös menettelytoimena. Tähän ei välttämättä tarvitse liittyä päätöksen valituskelpoisuutta, mutta sen pitäisi olla tarkistettavissa oleva oikeus.
- 24 Vaikka rikosprosessilain 147 §:n 1 momentissa säädetään mahdollisuudesta tehdä epäillyn kuulustelusta audiovisuaalinen tallenne, kyseisessä säännöksessä ei

kuitenkaan mainita tilannetta, jossa esitutkinnassa kuulustellaan sellaista epäiltyä, johon pitäisi soveltaa haavoittuvuusolettama. Käytännössä tällaisia tallenteita ei kyseisessä menettelyvaiheessa tehdä. Ilman tallennetta ei puolestaan voida jälkikäteen arvioida, onko epäillyn erityistarpeita pyritty lainkaan tunnistamaan ja arvioimaan ja kykenikö hän ymmärtämään ohjeita.

- 25 Direktiivin 2016/1919 2 artiklan 1 kohdan mukaan oikeus pyytää oikeudellista avustajaa viran puolesta syntyy jo vapaudenmenetyksen eli pidätyksen hetkellä (a alakohta) tai sellaisten tutkintatoimien tai todisteiden keräämistoimien aikana, joihin epäilty saa tai on velvoitettu osallistumaan (c alakohta), eli myös esitutkintavaiheessa ennen poliisin tai muun viranomaisen suorittamaa kuulustelua tai ennen tutkintatoimia tai todisteiden keräämistoimia.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, ett[ei] Puolan prosessilainsäädännössä ole mitään mekanismia, jolla tutkintaviranomaisen laiminlyöntejä tältä osin voitaisiin torjua tai rangaista. Kyseinen puute vaarantaa usein epäillyn puolustautumisoikeuksien toteutumisen.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mielestä, kun otetaan huomioon direktiivin 2016/1919 täytäntöönpanon määräajan päätyminen (25.5.2019) ja direktiivin 2013/48 täytäntöönpanon määräajan päätyminen (27.11.2016), näiden direktiivien mukaisia oikeuksia pitäisi soveltaa suoraan vertikaalisissa suhteissa oleviin kansalaisiin. Direktiivien asianmukaiset oletukset jätetään kuitenkin esitutkinnassa huomiotta.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mielestä tärkein ongelma, joka aiheutuu direktiivien 2016/1919 ja 2013/48 täytäntöönpanon laiminlyönnistä ja komission suositusten noudattamatta jättämisestä, on se, miten voidaan taata oikeus oikeudelliseen avustajaan henkilöille, joita koskee haavoittuvuusolettama ja joiden olisi saatava oikeusapua siitä hetkestä lähtien, kun heihin kohdistuu rikosepäily. Ilman oikeusapua direktiivissä 2016/1919 tarkoitettu henkilö ei välttämättä tiedä, mihin hänellä on oikeus ja missä määrin.
- 29 Puolan rikoslain 31 §:n 1 ja 2 momentin mukaan rikokseen ei syyllisty henkilö, joka mielisairauden, kehitysvamman tai muun psyykkisten toimintojen häiriön vuoksi ei teon aikana kyennyt ymmärtämään teon merkitystä tai säätelemään käyttäytymistään, ja jos hänen kykynsä ymmärtää teon merkitys tai säädellä käyttäytymistään oli teon aikana olennaisesti heikentynyt, tuomioistuin voi soveltaa rangaistuksen poikkeuksellista lieventämistä. Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen mukaan ei voida hyväksyä sitä, että [haavoittuvuuden] tunnistamatta jättäminen esitutkintavaiheessa johtaa siihen, että tuomioistuimessa nostetaan syyte tällaista henkilöä vastaan.
- 30 Unionin oikeuden mukaan rikosoikeudellisissa menettelyissä epäillyillä ja vastaajilla, jotka ovat mahdollisesti haavoittuvassa asemassa, koska heidän psyykkiseen ja fyysiseen tilaansa kohdistuu epäilyjä, on oltava asianajaja (oikeudellinen avustaja) kansallisen lainsäädännön (eli rikosprosessilain 79 §:n

1 momentin 3 ja 4 kohdan) sekä direktiivien 2013/48 ja 2016/1919 nojalla. Direktiivin 2016/1919 johdanto-osan 19 perustelukappaleen mukaan valtion velvollisuutena on antaa tällaiselle henkilölle oikeusapua ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään ennen ensimmäistä kuulustelua. Jos tämä ei ole mahdollista, tutkintaviranomaisten olisi annettava ainakin hätäluonteista tai ensivaiheen oikeusapua viran puolesta ennen kuulustelua tai todisteiden keräämistoimien suorittamista.

- 31 Puolan rikosprosessilaissa säännellään kuitenkin hyvin suppeasti pakollisen puolustuksen todelliseen ja tehokkaaseen saatavuuteen liittyvää kysymystä eikä lainkaan säännellä kysymystä epäillyn asianajajan läsnäolosta ennen ensimmäistä kuulustelua ja sellaisten toimien aikana, joihin syytetty osallistuu, edes pakollisen puolustuksen osalta.
- 32 Se, että rikosprosessilain 313 §:n 1 momentin nojalla epäiltyä on kuulusteltava välittömästi syytteen nostamista koskevan päätöksen ilmoittamisen jälkeen, samalla kun ei ole oikeusperustaa, joka mahdollistaisi edes hätäluonteisen tai ensivaiheen oikeusavun antamisen viran puolesta, rikkoo mainituissa direktiiveissä säädettyä oikeutta käyttää asianajajaa ennen kuulustelua. Rikosprosessilain 301 §:ssä säädetään, että esitutkintavaiheessa epäillyn kuulustelu on suoritettava oikeudellisen avustajan läsnä ollessa ainoastaan epäillyn omasta pyynnöstä, eikä oikeudellisen avustajan saapumatta jääminen estä kuulustelun suorittamista.
- 33 Varmistaakseen unionin oikeuden tehokkuuden esillä olevassa asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin vetoaa täytäntöönpanemattomien tai virheellisesti täytäntöönpanneiden unionin oikeuden direktiivien välitöntä oikeusvaikutusta koskevaan periaatteeseen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kysymyksissä 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9 ja 10 mainitut direktiivin 2019/1919 säännökset, luettuna yhdessä komission suosituksen sekä direktiivin 2013/48 säännösten kanssa, joita sovelletaan myös epäiltyihin, ovat selkeitä ja täsmällisiä eikä niiden tulkinta aiheuta epäselvyyksiä. Ne ovat myös ehdottomia. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää näin ollen vahvistamaan, että kyseiset säännökset täyttävät välittömälle oikeusvaikutukselle asetetut edellytykset.

#### **4 ja 8 kysymys**

- 34 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että sen mielestä kansallisen (rikosprosessi)oikeuden normien ja unionin oikeuden välillä on ristiriita. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selventämään, että unionin oikeuden asianmukaisen täytäntöönpanon puuttuessa ja ottaen huomioon direktiivien säännösten välitön oikeusvaikutus edellä mainitussa laajuudessa tuomioistuimet – ja kaikki muut lainkäyttöön sen eri vaiheissa osallistuvat valtion viranomaiset – ovat velvollisia jättämään soveltamatta kansallisen lainsäädännön säännöksiä, jotka ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa. Puolan voimassa olevat menettelysäännökset eivät sisällä riittävän tarkasti määriteltyjä ratkaisuja,



jotka takaisivat asianosaiselle direktiiveissä 2016/1919 ja 2013/48 tarkoitetut oikeudet, vaan ne sisältävät jopa normeja, jotka estävät menettelysäännösten unionin oikeuden mukaisen tulkinnan.

- 35 Rikosprosessilain 79 §:n 3 momentin mukaan oikeudellisen avustajan osallistuminen on pakollista vain oikeudenkäyntivaiheessa ja vain niissä istunnoissa, joihin syytetyn on pakko osallistua.
- 36 Rikosprosessilain 301 §:ssä säädetään, että epäillyn kuulustelu on suoritettava oikeudellisen avustajan läsnä ollessa ainoastaan epäillyn omasta pyynnöstä, eikä oikeudellisen avustajan saapumatta jääminen (riippumatta sen syystä) estä kuulustelun suorittamista. Haavoittuvassa asemassa mahdollisesti olevan epäillyn kuulusteleminen antamatta hänen ottaa yhteyttä oikeudelliseen avustajaan ja takaamatta oikeudellisen avustajan osallistumista kuulusteluun ei siis muodollisesti riko rikosprosessilain säännöksiä. Puolan rikoslainsäädännössä ei myöskään säädetä hätäluonteisen tai ensivaiheen oikeusavun antamisesta jo siinä vaiheessa, kun selvitetään epäillyn tarpeita. Esitutkintavaiheessa on yleistä, että syyttäjä pyytää viran puolesta tuomioistuinta määräämään epäillylle oikeudellisen avustajan vasta asiantuntijalausannon hankkimisen jälkeen, kun epäiltyä on jo kuulusteltu ja hänelle on jo esitetty syytteet.
- 37 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan rikosprosessilain 301 §:n säännöksen yleisen luonteen vuoksi kyseisessä säännöksessä säädettyä velvollisuutta kuulustella epäiltyä oikeudellisen avustajan läsnä ollessa ei ole täsmennetty. Samalla kun syyttäjä kerää – kuten K.P:n tapauksessa – lisätietoja epäillyn terveydentilasta, todisteiden keräämistoimet toteutetaan rinnakkain ilman asianajajan läsnäoloa. Keskeisimmät epäilyyn kohdistetut esitutkintatoimenpiteet suoritetaan tällaisessa tilanteessa ilman oikeudellisen avustajan läsnäoloa.
- 38 Puolan rikosoikeudelliseen menettelyyn liittyvät säännökset joko jättävät direktiivien säännökset monilta osin huomiotta tai ovat jopa ristiriidassa niiden sisällön kanssa. Siksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo olevan välttämätöntä, että sekä tuomioistuimet että muut lainkäyttöön osallistuvat valtion viranomaiset jättävät soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka estävät unionin oikeuden tehokkaan soveltamisen asiaankuuluvalla tavalla. Toisaalta, jos unionin oikeuden mukaisen tulkinnan soveltaminen on riittävää, sekä tuomioistuimet että muut lainkäyttöön osallistuvat valtion viranomaiset ovat velvollisia soveltamaan tätä välinettä.
- 39 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kiinnittää lisäksi huomiota rikosprosessilain 344 a §:n säännöksen, jonka nojalla asia voidaan palauttaa syyttäjälle tutkinnan täydentämiseksi, jos oikeudenkäyntiaineistosta käy ilmi, että kyseisessä menettelyssä on merkittäviä puutteita – erityisesti jos on tarpeen etsiä näyttöä, mutta tarvittavien toimenpiteiden toteuttaminen olisi tuomioistuimelle huomattavan vaikeaa, ja direktiivin 2016/1919 johdanto-osan 27 perustelukappaleen väliseen mahdolliseen ristiriitaan. Siinä kuitenkin

korostetaan näytön puuttumista oikeudenkäyntiaineistosta eikä mainita epäillyn menettelytakeiden loukkaamista.

### *11, 12 ja 13 kysymys*

- 40 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymyksillä 11, 12 ja 13 pyritään määrittämään tehokas oikeussuojakeino, jolla ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan rikosoikeudellisen menettelyn epäillylle voidaan taata se, että hänelle direktiivin 2016/1919 sekä täydentävästi direktiivin 2013/48 nojalla kuuluvien oikeuksien loukkaamisen vaikutukset poistetaan. Tällaisen oikeussuojakeinon käyttöönoton tarve perustuu direktiivin 2016/1919 8 artiklaan ja direktiivin 2013/48 12 artiklaan.
- 41 Kun kyse on oikeudesta asianajajan apuun ja tämän oikeuden loukkaamisen vaikutuksista, direktiiveissä 2013/48 ja 2016/1919 viitataan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen nykyiseen oikeuskäytäntöön, ja direktiivit osoittavat siten tarpeen noudattaa tältä osin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (jäljempänä EIT) oikeuskäytäntöä.
- 42 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kiinnittää huomiota erityisesti EIT:n tuomioon Salduz, tuomioon Ibrahim ja tuomioon Beuze ja tulee siihen lopputulokseen, että EIT:n oikeuskäytäntö osoittaa, ettei syytetyn rikosoikeudellisen menettelyn alkuvaiheessa antamia lausumia ole hyväksytty todisteiksi oikeudenkäynnissä silloin, kun oikeutta oikeudellisen avustajan apuun ei ole varmistettu eikä lausuman antamisen seurauksia ole asianmukaisesti ymmärretty.
- 43 EIT:n oikeuskäytännön valossa puolustautumisoikeuksien loukkaaminen on siis vakava peruste tällaisen loukkauksen olosuhteissa hankitun todisteen huomiotta jättämiselle. Tällainen lähestymistapa on kuitenkin kansallisen lainsäädännön valossa ristiriidassa Puolan rikosprosessilain 168 a §:n kanssa, jonka mukaan todistetta ei voida katsoa kielletyksi ainoastaan sillä perusteella, että se on saatu rikkomalla menettelysäännöksiä tai rikoslain (Kodeks karny) 1 §:n 1 momentissa tarkoitetulla rangaistavalla teolla, jollei todisteita ole saatu julkista tehtävää suorittavan virkamiehen tekemän tapon, tahallisen pahoinpitelyn tai vapaudenriiston seurauksena. Vaikka unionin lainsäätäjä ei olekaan asettanut direktiivissä 2013/48 sellaisten todisteiden yleistä käyttökieltoa, joiden hankkimisessa on loukattu oikeutta asianajajaan, se on kuitenkin edellyttänyt, että nämä todisteet arvioidaan erityisellä tavalla siten, että taataan syytetyn tai epäillyn oikeus oikeudenmukaiseen menettelyyn.
- 44 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että direktiivin 2013/48 tehokasta oikeussuojakeinoa koskevien säännösten valossa tuomioistuimen on jätettävä soveltamatta rikosprosessilain 168 a §:ää arvioidessaan sellaisen epäillyn tai syytetyn antamia lausumia, jonka oikeutta oikeudelliseen avustajaan ei ole taattu, ja sivuutettava näin toteutettu vaihe kiellettyinä. Tämän jälkeen tuomioistuimen olisi pyrittävä poistamaan kielletty

menettelyvaihe oikeudenkäyntiaineistosta ja toistamaan tämä vaihe siten, että se toteutettaisiin laillisesti siltä osin kuin on kyse oikeudesta oikeudellisen avustajan läsnäoloon. Tämän saavuttamiseksi tuomioistuimen olisi tällaisessa tilanteessa turvaututtava mekanismiin, jolla asia palautetaan esitutkintavaiheeseen (rikosprosessilain 344 a §), ja velvoitettava syyttäjä korjaamaan rikkomiset.

- 45 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että käsiteltävässä asiassa on tapahtunut useita epäillyn oikeuksien loukkauksia (kuulustelu ilman oikeudellisen avustajan läsnäoloa, lisäksi vielä kahdesti sellaisissa olosuhteissa, jotka asettavat kyseenalaisiksi sen, onko epäilty kyennyt ymmärtämään häneen kohdistuvien toimien merkityksen ja säilyttämään sananvapautensa, muun muassa psykiatrisessa sairaalassa), joiden vaikutusten korjaaminen on oikeudenkäyntivaiheessa mahdotonta ja jotka vaikuttavat merkittävästi arvioon siitä, onko asiassa kootut todisteet kerätty laillisesti.
- 46 Näin ollen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että rikosprosessilain 344 a §:ään perustuva mekanismi on ainoa Puolan rikosprosessioikeudessa käytettävissä oleva direktiivin 2013/48 12 artiklassa tarkoitettu tehokas oikeussuojakeino, jolla voidaan tosiasiallisesti korjata esitutkinnassa tapahtuneet rikkomiset, jotka koskevat epäillyn puolustautumisoikeutta mainitussa menettelyvaiheessa.

#### *14 ja 15 kysymys*

- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa tietää, onko syyttäjä velvollinen tunnustamaan kyseisen direktiivin säännösten välittömän oikeusvaikutuksen sen jälkeen, kun direktiivin täytäntöönpanolle asetettu määräaika on päättynyt. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että Puolan lainvalvontaviranomaiset eivät tunnusta esitutkintamenettelyssä tällaista vaikutusta vaan tukeutuvat päätöksissään yksinomaan Puolan lainsäädännön sanamuotoon, mikä vähentää direktiivin 2016/1919 merkitystä Puolan oikeusjärjestyksessä.
- 48 Kun esitutkintamenettely on saatu päätökseen ja syytekirjelmä toimitettu tuomioistuimelle, syyttäjistä tulee menettelyssä asianosainen. Siihen hetkeen saakka hän on kuitenkin menettelystä vastaava viranomainen ja vastaa siten oikeudenkäytöstä laajemmassa merkityksessä. Hän voi nostaa syytteen ja toimittaa syytekirjelmän henkilöä vastaan mutta myös lopettaa menettelyn. Syyttäjälaitoksesta annetun lain 6 §:n mukaan syyttäjän on lainsäädännössä määriteltyjä toimenpiteitä toteuttaessaan noudatettava puolueettomuuden ja kaikkien kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun periaatetta. Tästä seuraa velvollisuus valvoa unionin oikeuden noudattamista. Kuitenkin sellaisissa esitutkintamenettelyissä, joihin osallistuu direktiivissä 2016/1919, jota ei ole pantu täysimääräisesti täytäntöön, tarkoitettun suojan piiriin kuuluvia henkilöitä, tapahtuu oikeuksien loukkauksia.

- 49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja erityisesti 27.5.2019 annettuun tuomioon OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) ja katsoo, että riippumattomuuden on oltava myös esitutkintaviranomaisten ominaispiirre aina silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että unionin tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa arvostellut ankarasti tilanteita, joissa Euroopan unionin perusoikeuksien takaaminen on annettu tehtäväksi viranomaiselle, jolle toimeenpanoelin (oikeusministeri) voi antaa sitovia määräyksiä, ja todennut, että tämä on ristiriidassa tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden takaamista koskevan periaatteen kanssa.
- 50 Puolalaisessa rikosoikeusjärjestelmässä piirisyyttäjän ylemmänasteiset syyttäjät ja valtakunnansyyttäjä (joka on samalla oikeusministeri eli toimeenpanoelin) voivat milloin ja missä asiassa tahansa päättää siitä, että piirisyyttäjän on luokiteltava teko oikeudellisesti toisin kuin hän on alun perin tehnyt, haettava turvaamistoimenpiteenä vangitsemista, sovellettava turvaamistoimenpiteenä vapaudenmenetystä, nostettava syyte, luovuttava menettelystä tai jätettävä huomiotta sellaisen direktiivin säännöksen välittömiä oikeusvaikutuksia, jota ei ole saatettu osaksi Puolan lainsäädäntöä säädetyssä määräajassa.
- 51 Oikeusministeri toimii syyttäjälaitoksesta annetun lain 1 §:n 2 momentin nojalla valtakunnansyyttäjän virassa ja on saman lain 13 §:n 2 momentin mukaan tässä ominaisuudessa syyttäjälaitoksen yleisten organisaatioyksiköiden syyttäjien esimies. Hän on toimivaltainen antamaan määräyksiä, ohjeita ja suosituksia (syyttäjälaitoksesta annetun lain 13 §:n 1 momentti), ja syyttäjälaitoksen yleisten organisaatioyksiköiden syyttäjät ovat velvollisia noudattamaan esimiehensä antamia määräyksiä, suosituksia ja jopa ohjeita.
- 52 Syyttäjien riippumattomuus takaa yksityiselle sen, että syyttäjäviranomainen noudattaa oikeusvaltion periaatteita. Tämä takaa oikeuden oikeudenmukaiseen ja puolueettomaan oikeudenkäyntiin. Puolan tasavallan nykyisessä normatiivisessa järjestelmässä tosiasiallinen poliitikko eli oikeusministeri, joka on samalla valtakunnansyyttäjä, voi vaikuttaa minkä tahansa rikosoikeudellisen menettelyn kulkuun ja jopa epäsuorasti (niin sanotun lamaannuttavan vaikutuksen avulla) vaikuttaa tuomioistuimen sekä – vielä suuremmissa määrin – alemmanasteisten syyttäjien päätöksiin.
- 53 Syyttäjiin kohdistuvaan niin sanottuun lamaannuttavaan vaikutukseen liittyen ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa syyttäjälaitoksesta annetun lain 106 §:n 3 momenttiin, jossa säädetään mahdollisuudesta siirtää syyttäjä ilman hänen suostumustaan enintään 12 kuukauden ajaksi vuodessa syyttäjänvirastoon, jolla on toimipaikka syyttäjän asuinpaikkakunnalla, tai syyttäjänvirastoon sellaisella paikkakunnalla, jolla syyttäjänvirasto, jonka palveluksessa syyttäjä toimii, sijaitsee. Tällaisten siirtojen pitäisi olla luonteeltaan poikkeuksellisia, mutta 4.3.2016 ja 31.12.2019 välisenä aikana ainakin 60 syyttäjää on eräänlaisena kurinpitorangaistuksena siirretty alemmanasteisiin yksiköihin. Toisena, niin ikään

ankarana, kurinpitörangaistuksena on syyttäjän siirtäminen ilman hänen suostumustaan enintään kuudeksi kuukaudeksi sellaiseen syyttäjänvirastoon, joka ei sijaitse hänen työ- tai asuinpaikkakunnallaan. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että oikeusviranomaiseen kohdistuvalla vaikuttamisella (lamaannuttavan vaikutuksen soveltamisella) voidaan tavoitella sitä, ettei kyseinen viranomainen soveltaisi suoraan unionin oikeutta.

- 54 Unionin tuomioistuimen tulkinta on tältä osin tarpeen sen selvittämiseksi, onko unionin oikeuden periaatteita tulkittava siten, että ne ovat esteenä sellaisille kansallisen lainsäädännön säännöksille, joiden avulla oikeusviranomaisia voidaan painostaa niin, että kyseiset viranomaiset rajoittavat unionin oikeuden välitöntä soveltamista tai luopuvat siitä kokonaan, ja erityisesti sellaisille kansallisen lainsäädännön säännöksille, jotka saavat tuomarit tai syyttäjät luopumaan siitä, että hän unionin lainsäädännön täyden tehokkuuden varmistamiseksi jättää huomiotta tällaisen kansallisen lainsäädännön vaikutukset. Jos näihin kysymyksiin ei vastata, on olemassa vakava vaara – ennakkoratkaisukysymyksiin 1–12 annettavasta vastauksesta riippumatta –, ettei kyseistä tuomiota voida panna täytäntöön kansallisessa oikeudessa, koska kansallisessa oikeusjärjestyksessä on rangaistusluonteisia mekanismeja (mainitut alentamis- tai siirtomekanismit) ja puuttumismekanismeja (suositukset ja ohjeet), jotka voivat tehokkaalla tavalla estää tämän.
- 55 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 105 artiklan 1 kohdan nojalla Sąd Rejonowy we Włocławku pyytää asian käsittelyä nopeutetussa menettelyssä.